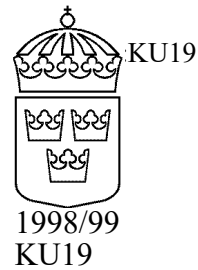

Konstitutionsutskottets betänkande

1998/99:KU19

Vissa frågor som rör val till Europaparlamentet

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 1998/99:46 Vissa frågor som rör val till Europaparlamentet. Utskottet tillstyrker propositionen.

Utskottet tar i betänkandet initiativ till ytterligare en ändring i vallagen vilken innebär att vid valet till Europaparlamentet skall vallokalerna vara öppna till klockan 21.00.

Propositionen

1998/99:46 vari yrkas att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i vallagen (1997:157).

Lagförslaget är intaget som *bilaga 1*.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

Ärendet och dess beredning

Sverige har sedan den 1 juni 1997 en ny gemensam vallag (1997:157) för val till riksdagen, val till landstings- och kommunfullmäktige samt val till Europaparlamentet. Den nya vallagen ersatte bl.a. lagen (1995:374) om val till Europaparlamentet som endast gällde för 1995 års val. Liksom i 1995 års lag har, enligt regeringen, i vallagen beaktats de detaljerade och bindande EG-rättsliga bestämmelser som finns om val av företrädare i Europaparlamentet. Dessa är enligt regeringen främst en av rådet beslutad akt om allmänna och direkta val till Europaparlamentet. Vidare finns bestämmelser i rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare.

Den 8 juli 1998 överlämnade Europeiska kommissionen en formell under rättelse till Sverige enligt artikel 169 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget). Kommissionen anförde i denna att vallagen inte fullt ut genomför direktiven från december 1993.

Gällande ordning

Enligt artikel 8b.2 i EG-fördraget skall varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där han inte är medborgare ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han är bosatt, på samma villkor som medborgare i den staten. I samma artikel föreskrivs att rådet före den 31 december 1993 skall utfärda närmare bestämmelser. Sådana bestämmelser finns intagna i direktivet från 1993. Utgångspunkten är att en unionsmedborgare skall kunna välja att delta i val till Europaparlamentet antingen i den stat där han är medborgare (hemstaten) eller i den stat där han bor (bosättningsstaten). Detta gäller såväl rätten att rösta som rätten att ställa upp som kandidat i valet. Direktivets föreskrifter syftar bl.a. till att säkerställa att ingen röstar mer än en gång i samma val och att ingen kandiderar i mer än en medlemsstat.

Enligt 5 kap. 16 § första stycket vallagen måste en unionsmedborgare som inte samtidigt är svensk medborgare och som önskar kandidera vid svenska val till Europaparlamentet lämna en försäkran till den centrala valmyndigheten. Försäkran skall bl.a. innehålla en uppgift om att vederbörande inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat. I paragrafens andra stycke anges att det tillsammans med försäkran skall ges in ett intyg av behörig myndighet i hemstaten med vissa relevanta uppgifter.

Enligt 7 kap. 3 § vallagen skall röstlängderna för val till Europaparlamentet innehålla uppgifter om bl.a. unionsmedborgare som fyller 18 år senast på valdagen, som är folkbokförda i landet och som senast 30 dagar före valdagen, enligt 7 kap. 5 §, skriftligen hos skattemyndigheten anmält sin önskan att tas upp i röstlängd. Den som gör en sådan anmälan skall enligt 5 § andra stycket i en skriftlig försäkran lämna vissa för hans eller hennes rätt att rösta relevanta uppgifter. I tredje stycket föreskrivs att det skall fattas beslut i anledning av anmälan. Detta sker genom att röstlängd upprättas. Underrättelse om ett sådant beslut skall sändas till valmyndigheten i den stat där den som avses med beslutet är medborgare.

Regeringens förslag

Kommissionen har riktat kritik mot att vallagen saknar en bestämmelse om att hemstaten skall förses med information om någon av dess medborgare kandiderar i Sverige vid val till Europaparlamentet. Bosättningsstaten skall enligt direktivet informera hemstaten om någon av hemstatens medborgare kandiderar i bosättningsstaten vid val till Europaparlamentet. Informationen syftar till att förhindra att en unionsmedborgare kandiderar både i hemstaten och i bosättningsstaten. Kommissionen har anfört att vallagens brist i detta hänseende innebär att andra medlemsstater i praktiken inte kan förhindra dubbla kandidaturer eftersom de inte kommer att få någon information när någon av deras medborgare kandiderar i Sverige.

För att förhindra att unionsmedborgare kandiderar vid val till Europaparlamentet både i Sverige och i hemstaten bör en underrättelseskyldighet införas, liknande den som redan finns beträffande beslut om att ta upp en unions-

medborgare i röstlängd. Det ankommer enligt regeringen på den centrala valmyndigheten att ansvara för att denna underrättelseskyldighet fullgörs.

1998/99:KU19
Bilaga 1

Kommissionen har i den formella underrättelsen vidare anfört att Sverige genom att föreskriva att unionsmedborgare senast 30 dagar före varje val måste anmäla sin önskan att tas upp i röstlängden brutit mot artikel 9.4 i direktivet. Enligt artikeln skall väljaren stå kvar i röstlängden på samma villkor som statens egna medborgare tills han eller hon stryks från den på egen begäran eller därför att villkoren för rösträtt inte längre är uppfyllda. Kommissionen har anfört att vallagen strider mot direktivet eftersom en svensk medborgare med automatik står kvar i röstlängden, medan en unionsmedborgare vid varje nytt val till Europaparlamentet måste ansöka om att tas upp i röstlängd trots att vederbörande har registrerat sig vid tidigare val och fortsatt att vara bosatt i Sverige.

För att vallagen skall stämma överens med artikel 9.4 i direktivet bör, enligt regeringen, 7 kap. 3 och 5 §§ vallagen ändras. Den föreslagna ändringen innebär att en unionsmedborgare som efter anmälan tagits upp i röstlängd för val till Europaparlamentet med automatik tas upp i en röstlängd vid kommande val om inte unionsmedborgaren själv meddelar att han eller hon vill strykas från den, inte längre är folkbokförd här i landet eller redan har röstat i ett annat medlemsland.

Nästa val till Europaparlamentet äger rum den 13 juni 1999. Det är därför enligt regeringen av stor vikt att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt, lämpligen den 1 april 1999. Det är vidare enligt regeringen angeläget att unionsmedborgare som vid 1995 års val till Europaparlamentet fanns upptagna i röstlängd inte på nytt behöver anmäla sin önskan om att tas upp i röstlängd. Den nya lydelsen av 7 kap. 3 och 5 §§ bör därför vid 1999 års val tillämpas också på unionsmedborgare som vid 1995 års val till Europaparlamentet fanns upptagna i röstlängd.

Utskottets bedömning

Genom regeringens förslag kommer den svenska regleringen av val till Europaparlamentet att bringas i överensstämmelse med rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare. Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen.

Vallokalernas öppethållande i Europaparlamentsvalet (initiativ av utskottet)

Bakgrund

Vallagen (1997:157) trädde i kraft den 1 juni 1997 då vallagen (1972:620) och lagen (1995:374) om val till Europaparlamentet upphörde att gälla.

Enligt 10 kap. 1 § vallagen skall en vallokal hållas öppen för röstning mellan klockan 8.00 och 20.00. Om väljarna i distriktet ändå får tillräckligt bra

möjligheter att rösta, får den centrala valmyndigheten bestämma att vallokaler i ett visst valdistrikt skall vara öppna för röstning under kortare tid.

Enligt artikel 9.1 akten om allmänna direkta val av företrädare i församlingen utfärdad i Bryssel den 20 september 1976 (den s.k. valrättsakten) skall val till församlingen hållas den dag som varje medlemsstat fastställer; denna dag skall för samtliga medlemsstater infalla under samma period, som skall börja en torsdag morgon och sluta närmast följande söndag.

Enligt artikel 9.2 får rösträkningen inte börja förrän valet har avslutats i den medlemsstat vars väljare skall rösta sist inom den period som anges i punkt 1.

Enligt uppgift från Italiens ambassad i Stockholm kommer de röstande i Italien i valet till Europaparlamentet ha möjlighet att rösta fram till klockan 22.00 söndag kväll.

Utskottets bedömning

Rösträkningen vid valet till Europaparlamentet får inte börja förrän valet har avslutats i den medlemsstat vars väljare skall rösta sist. Detta medför att i Sverige kan rösträkningen påbörjas först klockan 22.00 på valdagen. Det är därför möjligt att utsträcka tiden för vallokalernas öppethållande utan att framräkningen av ett preliminärt valresultat försenas. Det låga valdeltagandet vid föregående val till Europaparlamentet talar enligt utskottet för att varje möjlighet att underlätta deltagandet i dessa val bör tillvaratas. Utskottet föreslår därför att röstning i vallokal bör tillåtas fram till kl. 21.00.

Enligt vad utskottet inhämtat från den centrala valmyndigheten, Riksskatteverket, skulle detta inte medföra några praktiska problem. 10 kap. 1 § vallagen (1997:157) bör ändras så att vid val till Europaparlamentet skall vallokal hållas öppen för röstning mellan klockan 8.00 och 21.00.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *information om medborgare i annat EU-land som kandiderar i EU-valet i Sverige, m.m.*

att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i vallagen (1997:157),

2. beträffande *vallokalernas öppethållande vid val till Europaparlamentet*

att riksdagen antar det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget till lag om ändring i vallagen (1997:157).

Stockholm den 16 februari 1999

På konstitutionsutskottets vägnar

1998/99:KU19

Bilaga 1

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp).

Förslag till lag om ändring i vallagen (1997:157)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 1 § vallagen (1997:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §

En vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 8.00 och 20.00. Om väljarna i distriktet ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta, får den centrala valmyndigheten bestämma att vallokalen i ett visst valdistrikt skall vara öppen för röstning under kortare tid.

En vallokal skall *vid val till riksdagen och vid val till landstings- och kommunfullmäktige* hållas öppen för röstning mellan klockan 8.00 och 20.00 *samt vid val till Europaparlamentet mellan klockan 8.00 och 21.00*. Om väljarna i distriktet ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta, får den centrala valmyndigheten bestämma att vallokalen i ett visst valdistrikt skall vara öppen för röstning under kortare tid.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Utskottet	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
Ärendet och dess beredning	1
Gällande ordning.....	2
Regeringens förslag.....	2
Utskottets bedömning.....	3
Vallokalerens öppethållande i Europaparlamentsvalet (initiativ av utskottet)	3
Bakgrund.....	3
Utskottets bedömning.....	4
Hemställan	4
Bilaga 1 Propositionens lagförslag.....	6
Förslag till lag om ändring i vallagen (1997:157).....	6
Bilaga 2 Av utskottet framlagt lagförslag	8
Förslag till lag om ändring i vallagen (1997:157).....	8